

klein om, nog wel in groepen verdeeld, voor percentberekening in aanmerking komen. Op vernuftige wijze heeft hij de getallen gehanteerd. Goethe's bekend woord kwam mij gewijzigd in de gedachte: „Mit Zahlen lässt sich trefflich streiten”.

Ik wil er verder niet op ingaan, maar alleen opmerken, dat het mij genoeg doet, dat prof. KORTWEG zelfs uit mijn kleine getallen de gevolgtrekking maakt, dat ziekenhuisbehandeling ook voor onderarmbreuken aanbeveling verdient, een gevolgtrekking die voor den behandelenden geneesheer van groot belang is.

Amsterdam, 25 September 1912.

G. P. VAN TROOIJEN.

DE ROODVONKEPIDEMIE TE AMSTERDAM.

Aan

de heeren D. VAN DEN BERGH en P. A. DE WILDE.

Geachte Collegae!

Sedert ongeveer een twintigtal jaren werk ik met de Amsterdamsche geneeskundigen samen in den strijd tegen de besmettelijke ziekten in deze gemeente, naar ik meen met collegiale eensgezindheid en wederzijdsche waardeering. Het zou mijns inziens psychologisch niet goed te verklaren zijn, wanneer daarin van mijn zijde zoo op eens verandering werd gebracht door willens en wetens de geneeskundigen te gaan grieven en te trachten het vertrouwen in den huisarts te verzwakken. Collega DE WILDE vertrouwt dan ook, dat dit stellig niet in mijn voornemen lag. Ik ga echter verder door te beweren, dat er in mijn mededeeling van 4 September l.l. niets grievends, noch iets, dat het vertrouwen in den huisarts zou kunnen verzwakken, gelegen is.

Het betrof hier een antwoord te geven op de vraag van de redactie naar den aard van de roodvonkepidemie, waarop gezegd kon worden, dat de gevallen veelal van zeer lichten aard waren, hetgeen behalve uit andere gegevens ook daaruit bleek, dat de herkenning der ziektegevallen vele malen voor de geneeskundigen zeer moeilijk bleek te zijn geweest en verscheidene gevallen door hen beschouwd waren geworden als mazelen, rubeolae, „vierde ziekte”, „brand” of een ander exantheem. Er van afgezien, dat collega VAN DEN BERGH deze woorden in een niet door mij bedoeld verband gebruikt heeft, komt het mij voor, dat zij in het minst niet zinspelen op tekortkomingen van geneeskundigen, maar wel op de onvolkomenheid van de methoden ter herkenning van het roodvonk. Die onvolkomenheid zal men kunnen betreuren, maar men zal toch wel niet zoo ver gaan de geneeskundigen daarvoor ook maar eenigszins aansprakelijk te beschouwen.

Bij andere besmettelijke ziekten, zooals vlektyphus, pokken, pest, cholera, febris typhoidea, diphtherie, komt het vele malen voor, dat zij klinisch evenmin herkend worden, indien niet het epidemiologisch of bacteriologisch onderzoek te hulp kwam. Voor zoover mij bekend is, bestaat er echter voor het roodvonk nog geen betrouwbare bacteriologische of parasitologische

methode, die den clinicus kan helpen bij het maken van de diagnose. Evenmin als de bacterioloog of de parasitoloog zich gegriefd zal gevoelen, als men hem op het onvolkomene zijner wetenschap wijst, evenmin kan dit het geval zijn bij den practizeerenden geneeskundige, indien het blijkt, dat de klinische methoden van onderzoek te kort schoten om achter de diagnose te komen.

Op de vraag, hoe het mij *gebleken* is, dat de herkenning der ziektegevallen vele malen voor de geneeskundigen zeer moeilijk is geweest, kan ik antwoorden, dat mij dit gebleken is, behalve uit persoonlijke mededeelingen van verschillende practizeerende geneeskundigen zelf, hoofdzakelijk door de contrôle van de schoolartsen op schoolgaande kinderen. De schoolartsen hebben op de scholen verscheidene kinderen waargenomen, die nu eens meer dan eens minder typische roodvonkverveling vertoonden en die bij navraag verklaarden eenige weken te voren met keelpijn en roodheid onder geneeskundige behandeling te zijn geweest. Van deze kinderen was geen „witte kaart” bij Burgemeester en Wethouders ingekomen.

Hoogachtend en collegialiter

Amsterdam, 25 Sept. 1912;

H. G. RINGELING.

BERICHTEN.

BUITENLAND.

ELBERFELD. — Denkende paarden. In n°. 26, 1912 der *Deutsche med. Wochenschr.* had prof. H. E. ZIEGLER, zoöloog te Stuttgart, een boek van KRALL aangekondigd, waarin ongelooflijke dingen worden medegedeeld van paarden, die men heeft leeren lezen, schrijven en rekenen. De dieren kunnen namelijk op een tabel de letters en cijfers aanwijzen, die zij nodig hebben om het antwoord op een rekenopgave te kennen te geven of een vraag te beantwoorden of wel een spontane mededeeling te doen. Bijv. werden de letters *Schmr im Bn* (Schmerzen im Bein) aangewezen door een paard, dat deze klacht wenschte te uiten. Een commissie, bestaande uit de zoölogen prof. ZIEGLER, prof. H. KRAMER (Stuttgart) en dr. P. SARASIN, ontdekkingsreiziger, heeft nu deze paarden dagen lang nagegaan, en maakt in n°. 38 van hetzelfde tijdschrift als vaststaande feiten bekend, dat:

1°. de dieren getallen en telwoorden (Fransch of Duitsch, phonetisch gespeld) van het bord aflezen en met deze getallen de mondeling of schriftelijk opgegeven sommen uitrekenen;

2°. dat die paarden, die nog slechts enkele maanden onderwijs hebben ontvangen, betrekkelijk eenvoudige sommen goed kunnen maken, maar meer moeilijke niet;

3°. dat de langer onderwezen paarden (*Muhamed* en *Zarif*) ook moeilijke berekeningen goed kunnen uitvoeren. Daarbij valt „persoonlijk” verschil in aanleg op te merken. Ook is van belang, dat de paarden soms de oplossing van zeer gemakkelijke vraagstukken weigeren. Dit hangt klaarblijkelijk samen